

ธรรมเทศนา (ปริวัฏฐ์ทั้ง ๓)

หลวงพ่อบุญสิทธิ์ ปุณฺณมกโร

วันที่ ๑๓ ก.ค. ๒๕๔๖

วันนี้เราได้ธรรมะ ได้สวดมนต์ ได้เจริญเมตตาภาวนา และ
ตอนนี้ข้างบนฝนก็ตกก็หล่นลงมาใส่เรานะ เราก็ถือว่าเป็นฤกษ์
เป็นฤกษ์ชุ่มเย็นและก็เป็นธรรมะ เป็นธรรมะที่จะนุ่มเข้าไป
สอนใจของเรา เราจะภาวนาฟัง คือกำหนดจิต ทำความสงบฟัง
ฟังเสียงฝน มันก็เป็นเสียงที่ไม่มีอารมณ์ ไม่มีเรื่องในเสียงของ
ธรรมนั้นนะ แต่ว่ามันจะมีเสียงดัง คือเสียงที่มันสะท้อน อย่าง
มันตกใส่ของแข็ง ตกใส่หลังคานี้ เพราะว่าของแข็งมันก็สะท้อน
มันก็ดัง แต่ว่าเสียงนั้นมันไม่มีสัญญา ไม่มีเรื่องราวเกี่ยวกับทำ
ให้เราเกิดอารมณ์กำหนดยินดีแล้วก็เป็นเสียงที่ไม่เป็นพิษเป็น
ภัย

ฉะนั้นการที่พวกเราได้มาทำบุญเข้าพรรษา ได้มาฝึกอบรม
ภาวนาเป็นกิจทางพระพุทธศาสนาของเรา หรือว่าเป็นกิจที่ควร
ทำในพระพุทธศาสนา คือการภาวนานั้นมันเป็นการนี้กำหนด

และกับปริกรรม คือปริกรรมก็คือบริการ บริการให้จิตของเราณะ
คือว่ากำหนดจิตของเราให้มันสงบอยู่กับคำปริกรรม คำภาวนา
อย่างเนี่ย ธรรมดาจิตของเราเนี่ยมันมีอารมณ์เป็นเครื่องนำมา
เป็นเครื่องอยู่ เป็นอาหารของจิตของคนเราณะ มันก็เป็นธรรมที่
นำชีวิตเรามาเกิดณะ แล้วทีนี้ท่านให้เปลี่ยนอารมณ์ เปลี่ยนจาก
อารมณ์ความคิดในเรื่องโลกเรื่องอารมณ์ที่ไม่ใช่เป็นธรรม ไม่
เป็นบุญ ไม่เป็นกุศลณะ ท่านให้เราเปลี่ยนมานึกมาฝึกให้จิต
ของเรานั้นได้เอาอารมณ์ที่เป็นกุศลเป็นอารมณ์ที่ดีเป็นอารมณ์ที่
ร่วมเย็นสงบอย่างนี้ ก็เหมือนกับที่เราได้สัมผัสอยู่เวลานี้

อย่างที่ว่าก่อนที่เราบูชาเทียนแล้วก็เวียนเทียนรอบศาลา
พระประติมากรเราณะ ตอนนั้นเป็นการเริ่มทำบุญ เริ่มบูชา ฝนก็
ยังไม่ตกมา อากาศก็ร้อน อากาศก็ร้อนกระทบตัวของเราทุกคน
นั้นแหละ มันจะอ้าวๆร้อนๆเหนียวๆตัวเรา ก็มันก็เตือนเราแหละที่
นี้ คืออากาศนี้มันเตือนก่อน อย่างคนที่เกิดมาในโลกนานนี้
อย่างคนโบราณ พูดถึงคนสมัยก่อนเค้าจะมีร่างกายเป็นเครื่อง
ปฏิบัติ เป็นเครื่องวัด เป็นเครื่องสัมผัสธาตุที่มีในโลกนี้แหละ

อย่างที่ว่าถ้าอากาศมันเปลี่ยนคืออากาศมันแปรปรวน ฝนจะตก
อย่างนี้ บางคนก็จะมีโลกบางอย่างประจำตัว บางคนก็จะมี
อาการเตือนในร่างกายแหละที่นี้ มันจะร้อน มันจะอ้าว มันจะมี
อาการที่ไม่ปกติ เขาก็รู้แล้วว่า ร่างกายก็เป็นกรรมอุตุฯบอกว่าฝน
จะตก บางคนก็จะมีอาการเพื่อย บางคนก็จะมีโรคผิวหนังเป็น
ผื่นคัน เป็นผิวนร้อน อันนั้นมันเป็นเครื่องบอกนั้นนะ เป็นเครื่อง
บอกซึ่งธาตุที่มีอยู่กับโลกกับตัวเรานั้นนะ มันจะบอก แต่ถ้าคน
ไม่สังเกตที่นี้ ไม่สังเกตร่างกายนี้ ไม่กำหนดร่างกายของเราที่นี้ มัน
ก็ไม่รู้ มันไม่รู้ มันรู้แต่ว่าไม่ดี ไม่สบายแค่นั้นแหละ และไม่รู้ว่
เหตุที่มันเป็นเพราะอะไร ไม่เหมือนคนโบราณ คนสมัยก่อนมีจิต
รับรู้ มีจิตสังเกตสิ่งต่างๆที่มันมีการแปรปรวนเปลี่ยนแปลงหรือ
ว่าผลกระทบต่างนี้ก็มีจิตรับรู้ มีร่างกายเป็นเครื่องสัมผัส แล้วก็มี
จิตสังเกตว่าอะไรที่มันเกิดขึ้น แล้วมันเปลี่ยนไป แล้วมันดับไป
อย่างนี้ รู้ ความรู้อันนี้ก็เลยเป็นธรรมที่นี้ มันเป็นธรรมที่ให้เราทำ
ปฏิบัติทำจิตทำร่างกายของเรานั้นนะ ให้รู้จักทำ

อย่างที่ว่าเรื่องทำอะไรทำนาก็เหมือนกัน ก็ให้รู้จักทำ คือทำการปฏิบัติจิตปฏิบัติกายนั้นแหละ คือธุระที่เราต้องทำเป็นหลัก
อย่างนี้ เราก็ต้องมีจิตทำจิตสังเกตุคือสังเกตุทุกอย่าง สิ่งที่มีมันแสดงอยู่กับตัวเรา กับสิ่งภายนอกใกล้ตัวเราอย่างนี้ เราจะได้ทำ จะได้ความรู้ ตัวอย่างฝนตกหรือว่าอากาศมันเปลี่ยนแปลง
อย่างนี้ มันก็จะเป็นเครื่องสะท้อนมาถึงร่างกายของเรา หรือบางทีนี่ก็จะเป็นการเตือนการสอนธรรมให้จิตเราได้กำหนด ได้น้อมนึ้ก ได้น้อมนึ้กไปเป็นธรรม เป็นธรรมนั้นคือเอาไปทำเป็นการ
สนใจ คือสนใจให้เราได้ความรู้ คือได้สติปัญญาขึ้นมาทางใจเรา ให้เราได้ไปสนใจ สอนอารมณ์ที่มันเป็นกิเลสอยู่ในใจ คือ
อารมณ์ที่มันมีอยู่ในใจของเรานั้น มันไม่ใช่มีแต่สิ่งที่เป็นของรู้
ของดี แต่สิ่งที่ไม่ดีที่นี้ก็คือกิเลส ก็คือความไม่รู้มันนั้นแหละคือ
กิเลส ไม่ใช่อื่นที่นี้

เหตุนี้เราต้องมาทำความดีทำบุญนี้ก็ทำความรู้ มาภาวนา
นี้ก็มาบำเพ็ญความรู้ให้เกิดขึ้น แต่ความรู้มันมีอยู่แต่มันมีน้อย
มันไม่พอที่จะไปรู้ไปถึงจิตหละที่นี้ มันมีชั้นมีสิ่งปกป้องปิดบังจิต

อีกทีหนึ่ง มันรู้แต่ว่ามันรู้ไปไม่ถึงที่นี่ เหมือนแสงไฟอย่างนี้ แสงไฟมันดวงน้อย มันส่องไปไม่ได้ไกล ไปไม่ถึงที่ที่เราต้องการ มันไม่ใช่ไม่มีหละที่นี้ แล้วเราจะทำอย่างไรให้กระแสหรือให้ พลังที่เราจะสั่งสม อย่างที่ว่าเทียนนี้เราทำอย่างไรมันจะทำให้เล่มใหญ่ได้ เราใช้มันใหญ่ ดวงมันจะได้กว้างไกล นั่นคือการที่เราจะต้องทำ จะต้องบำเพ็ญกุศลเข้าไปช่วย ไปช่วยกิจของเราเนี่ย ท่านบอกว่ามันไม่พอ แต่มันไม่ใช่ไม่รู้แต่มันรู้ไม่พอ ความไม่พอ เราก็จะต้องรอ จะต้องหลง หรือมันเห็นไม่ชัด มันก็หลง คือเรา มาฝึกมาปฏิบัติอย่างนี้ ความดี บุญกุศล ความรู้ สติปัญญา อย่างนี้ มันเป็นทรัพย์ภายใน มันเป็นเครื่องที่จะนำความสว่าง ความผ่องใสเข้าไปให้ใจเรา หรือว่าธรรมที่เราได้อยู่ได้กระทบ

อย่างน้ำอย่างนี้ ถ้าน้ำนี้มันก็เป็นธรรมชาติอันหนึ่ง หรือว่า ยิ่งน้ำฝนนี้ก็ถือว่าเป็นน้ำที่สะอาดที่ไปกรองจากอากาศและก็มี อากาศเย็นอากาศบริสุทธิ์ปรับให้เป็นก้อนลงมา แล้วที่นี้โดนลม ไล่รอบกวน มันก็ตกลงมานะ ตกลงมาเป็นฝนนะ ฉะนั้นมันเป็นน้ำ ที่ไม่ใช่ น้ำธรรมดาอยู่กับพื้นดินที่นี้ มันเป็นน้ำที่ไปปฏิบัติอยู่บน

อากาศ ก็น้ำดินเนี่ยแหละมันระเหยขึ้นไป มันลอยขึ้นไป เพราะมันอยู่ในดินมันอยู่ไม่ได้ ถูกความอบอ้าว ถูกแสงพระอาทิตย์แผดเผา มันก็ต้องลอยขึ้นไป ถ้าลอยขึ้นไปมันก็อยู่ข้างบนไม่ได้ อีกแหละที่นี้ เพราะมันไม่มีที่รองรับ มันก็เป็นธรรมชาติของมัน คือมันทำกิจทำกรรมทำธุระที่มันทำอยู่นั่นแหละ อย่างที่เราได้ยินได้เห็นมันตกอย่างนี้ ที่มันนานๆมันก็ตกค่อยตกแรงตกน้อยตกมาก มันจะเป็นอย่างนี้ มันก็อยู่ที่การปฏิบัติแหละที่นี้ การปฏิบัติของส่วนประกอบที่จะทำให้มีแรง คือการที่ขับไล่ การที่ไปปรับให้มันรวมกันเป็นกลุ่มเป็นก้อนอย่างนั้น มันก็จะเป็นธรรมอันหนึ่ง แล้วตัวธาตุน้ำก็เป็นธรรมอันหนึ่ง คือเป็นธรรมที่...ธาตุที่ละเอียดละเอียดแล้วก็มีธาตุเย็นอยู่ในน้ำ อย่างนี้แหละ แล้วก็สะอาดเป็นธรรมชาติ นอกจากเราจะเอาสิ่งสกปรกหรือมันไม่เข้าไปดองอยู่ที่ไหน มันก็จะเปลี่ยนเป็นสีเป็นกลิ่นไป แต่ถ้าเป็นธาตุของน้ำไม่มีเจือปนก็สะอาดบริสุทธิ์

เหตุนี้จิตใจของคนเรานี้มันไม่มีรูป มันไม่มีเครื่องที่เราจะเอามาดูเหมือนร่างกายที่นี้ ท่านก็มีแต่สอนเปรียบเทียบให้เรา

เห็น อย่างให้เทียบให้เห็นเป็นน้ำอย่างนี้ อย่างที่เราพูดกันว่า คน
มีน้ำใจ คนมีน้ำใจ คนเปี่ยมด้วยเมตตา มันก็หมายถึงน้ำเนี่ย
แหละคือน้ำที่สะอาดที่ไปหล่อเลี้ยงหัวใจ ที่ถูกกลั่นกรองไปจาก
ไต ปาก อวัยวะต่างๆแล้วแหละ ที่นี้มันก็ไปเก็บเป็นน้ำดี น้ำ
บริสุทธิ์ น้ำสะอาด ว่าเป็นการรักษาร่างกายของคนเราแหละที่นี้
มันเป็นอย่างนี้เรื่องของน้ำของธาตุที่มันมาเป็นธรรม มาเป็นคุณ
ที่นี้ เหตุนั้นถ้าในในร่างกายในที่ไหนกลั่นกรองหรือปรับให้เป็น
น้ำสะอาดได้ดีให้มันเย็นสนิทอย่างนี้ เดียวฝนมันก็ออกมาที่นี้
มันก็จะเย็นจะชุ่มชื้น ไม่แห้งแล้ง อย่างที่เขาว่ามีน้ำใจ ไม่แล้ง
น้ำใจ และก็มีจิตเมตตา มีความสงบรวมเย็น ไม่แห้งแล้ง

มันก็มาจากการปฏิบัติทั้งนั้นแหละที่นี้ คือร่างกายเนี่ยแหละ
เป็นตัวปฏิบัติ ปฏิบัติให้ร่างกายก็เป็นตัวกรรมนะที่นี้ แต่เราแต่ง
เอาไม่ได้ มันเป็นธรรมเป็นส่วนกุศล เป็นการปรุงแต่งมาให้เรา
เราเป็นแต่เพียงเป็นผู้แก้ไขที่มันไม่ดี ไม่เป็น ติดขัดอะไรอย่างนี้
นี่เราก็กแก้ไขคือช่วย คือช่วยส่วนที่เราจะดัดแปลงไปแหละที่นี้
อย่างเราปฏิบัตินี้ก็เหมือนกัน เราแก้ไขดัดแปลงทำจากรูปที่

ได้มาเดิมแน่นแหละ ให้มันกลายเป็น ให้มันเปลี่ยนเป็นของที่ดีที่
ควรอย่างนี้ อย่างที่เราเอารูปคนนะ เอารูปคนเอามาแปลงเป็น
พระ เอามาบวชนั่งเหลืองห่มเหลือง โกงผมโกนคิ้ว แล้วก็
ฝึกสอน ฝึกสอนให้อยู่ในหลักศีล หลักธรรม หลักธุดงค์ ข้อวัตร
ปฏิบัติ มันก็เอามาจากคนจากร่างกายเนี่ยแหละ จากชาวบ้าน
ธรรมดา เอามาฝึกมาดัด มาแต่ง แต่งให้มันเป็น นี่แหละแล้ว
ส่วนที่แต่งก็คือกุศลที่จะแต่งให้ เราไม่มีวิธีอื่นหะจะแต่งได้ คือ
กุศลเป็นผู้แต่ง ท่านจึงให้ชื่อกุศลว่า กุศล...**กุศล ธัมมา** กุศล
คือกายที่จิตที่มีความฉลาด คือเป็นช่าง เรียกว่าจิตของเจ้าของ
ร่างนั้นเป็นช่าง เป็นช่างที่จะมาดัดแปลงมาแต่งรูปบ้านของ
ตัวเองร่างกายตัวเองนะให้มันเป็น อย่างที่เราที่ว่าเอาคนมาบวช
เป็นพระ ลูกหลานเรามาบวชให้เห็นกับตานี้ ก็ไม่ก็วันก็เป็นเป็น
สมรवासเป็นโยมอย่างนี้ มาบวช วันสองวันก็เห็นเป็นพระขึ้นมา
มันก็เปลี่ยนทุกอย่างหะที่นี้ เป็นสีผ้าสีผมปลงออกอะไรต่างๆนี้
แต่สิ่งที่เราต้องทำก็คือปฏิบัติ ก็คือบำเพ็ญกุศลคือเจริญกุศล ถ้า

เราไปอยู่แค่นั้นมันก็ไม่เป็นหละทีนี้ มันก็ปลอมอยู่นั่นนะ เพราะ
เราไม่เป็นกุศล ไม่ทำกุศลไปสร้างไปตัดไปแปลงหละทีนี้

เหตุนี้การที่เราหรือพระสงฆ์ที่เข้ามาบวชในพุทธศาสนานี้
มันไม่ได้มีจุดอื่น ไม่ได้มีจุดมุ่งหมายอื่น นอกจากมาปฏิบัติมา
ตัดมาฝึกอบรมตัวเองอย่างนั้นนะ ถ้าเราคิดไปเรื่องอื่น เราคิดว่า
บวชหาความสุขสบาย ไม่ต้องมีสิ่งบังคับภายนอกอย่างนี้ คือเรา
ว่าไม่ได้ลำบากเรื่องชีวิตเรื่องปัจจัยใช้สอย มันก็ไม่ถูก
จุดมุ่งหมายของพระพุทธเจ้าหละทีนี้ คือจุดมุ่งหมายของ
พระพุทธเจ้าจริงๆนี้ ท่านบวชเพื่อมาปฏิบัติมาตัดมาแต่งกาย
แต่งจิตอะไรนี้ ให้เป็นของบริสุทธิ์ เป็นของสะอาดปราศจากเชื้อ
โรค สิ่งสกปรกมัวหมอง มันเป็นอย่างนั้น มันไม่ใช่ที่จะเป็นไป
อย่างที่เราเห็นเราคิดไป มันไม่เป็นอย่างนั้น เหตุนี้ใจท่านตื่น
เมื่อบวชเข้ามาแล้วก็ตื่นที่นี้ ไม่ได้หลับ ไม่ได้ประมาท ไม่ได้เอา
วันเวลาเอาร่างกายไปเสียหายในทางอื่น คือจิตมุ่งมั่นที่จะเจริญ
กุศลให้ตน สร้างตนฝึกหัดตัดแปลงขัดเกลาร่างกายจิตใจของตน
อย่างเดียว

แต่ถ้าเราเป็นฆราวาสนี้เราไม่มีเวลาพอ เพราะเราต้องไป
ประกอบอาชีพทำมาหากิน แล้วก็ยังเป็นพวกชาวนานี้ ก็งานไม่
มีว่าง แล้วเป็นงานลำบากตรากตรำมาก ต้องใช้แรงมาก ต้องสู้
แดดสู้ฝน เวลาเราจะไปปฏิบัติมันก็หมดไป เหตุฉะนั้นเวลาที่ได้มา
บวชเนี่ย มันเป็นเวลาเต็มทั้งหมดที่ให้เราสร้างกุศลปฏิบัติตนได้
อย่างเดียว คือไม่ได้มีฝ่ายบาปฝ่ายชั่วเลย คือสร้างแต่ความดี
ตลอด นับวันเวลาเรียงลำดับลงที่นี้ ถ้าเราไม่ทำอย่างนั้นมัน
ไม่ได้ลงละ ความที่ไม่รู้ไม่เป็นช่าง ไม่รู้จักกิจการงานที่เราต้องทำ
อะไรเนี่ย ไม่ได้ เราก็อยู่อย่างนั้นที่นี้ นิสังยจิตใจเราเคยเป็น
อย่างไร อย่างเคยเป็นฆราวาสนี้ก็เปลี่ยน ก็จะเป็นอย่างเดิม
ลงที่นี้ จะมีความโลภความโกรธความหลง จะมีนิสังยจิตใจที่ไม่
เรียบร้อยไม่สำรวมก็เป็นไปตามที่นี้ เพราะว่าอำนาจของบาป
ของอกุศลของกิเลสณะแหละมันดัดแปลงไป ทางกิริยามารยาท
ของร่างกาย คำพูดอะไรต่างๆมันก็แสดงหมดลงละ หัวเราะบ้าง
เล่นบ้าง อะไรบ้าง อันนั้นมันก็ไม่ใช่วรรณหรือกณะ กิเลสมัน
บังคับหรือว่ามันทำให้เราหลง ทำให้เราเพลιν เราต้องรู้จักตรงนี้

รู้จักว่าการปฏิบัติคือการฝึกช่าง ฝึกกายฝึกจิตนั่นแหละ
ไม่ว่าจะชาวบ้านหรือพระก็เหมือนกัน

เหตุนี้ในธรรมจักรที่เรากล่าวคำบูชาอุปเทียมนไป
ก่อน ซึ่งเป็นคำที่ท่านเขียนมาเพื่อความเคารพบูชาคุณพระพุท
พระธรรม พระสงฆ์ คุณพระรัตนตรัยในพระพุทธศาสนานั้น แต่
ส่วนพระสูตรที่ธรรมจักรที่เราสวด อันนั้นเป็นเรื่องธรรมะ เราเห็น
ตัวหนังสือเราอ่านออกเราท่องได้สวดได้ แต่ความหมายที่จะไป
สอนใจเราอีกทีนี่ ต้องเอากลับมา ต้องเอากลับ ต้องเอามา
แปล เหตุนี้ธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหมดนี้ มันเป็นเรื่อง
ปรับ มันเป็นเรื่องแก้ ไม่ใช่เป็นเรื่องที่จะหลงไปไกล ไม่ใช่เป็น
เรื่องที่จะให้เราผูกพันหรือทำให้เรายุ่งยากอะไรนะ เป็นเรื่องแก้
ทั้งหมด จึงเอากลับมา เหตุนี้ในธรรมจักรก็มีความหมายเป็น
ธรรมะทั้งหมดที่คัดออกมาแล้วเป็นเครื่องแก้ แก้กรรมแก้
กิเลสทั้งหมดนะ ฉะนั้นเราไม่ได้เรียนบาลี ไม่ได้แปลบาลีไว
ยกรณ์ เราไม่รู้คำแปลหมดแต่เราก็ได้ตัวอรรถตัวบาลีสวดท่อง

จำเป็นกุศล เป็นมงคลก็คือการที่ท่านสอนให้เราเป็นช่าง คือทำ
กุศลให้เกิด บำเพ็ญกุศลให้แก่กล้า

อย่างในที่ว่า จิตใน**ปรีวัฏฏ์ ๑๒** ในอริยสัจนั้น มีอย่างละ ๓
ละ ๓ คือ**ทุกขสัจ สมุทัยสัจ นิโรธสัจ มัคคสัจ** ท่านเรียก
ปรีวัฏฏ์มี ๑๒ คือ ๑๒ นี่ท่านแบ่งออกเป็นอย่าง ๓... ๓ × ๔ ๑๒
ปรีวัฏฏ์คือการที่เราจะต้องทำให้เป็นวัตร เป็นกิจวัตร ต้องปฏิบัติ
เป็นนิจ จะต้องเอาจิตจดจ่อ ไม่ใช่ว่าปล่อยละเลิงหละที่นี้ ใน
ธรรมนั้นถึงจะเป็นไปใจถึงจะหมุนเป็นจักร ธรรมจักรคือจักรคือ
ธรรมที่จะหมุนออกไปจากกิเลสที่นี้ และหมุนไปตามธรรม ตาม
กุศลธรรม ไม่ได้ไปทางฝ่ายบาปฝ่ายอกุศลฝ่ายไม่รู้อะ เรียกว่า
ไปในฝ่ายกุศล

ในปรีวัฏฏ์ที่ ๓ นั้นท่านกับบอกว่า กิจอันหนึ่ง เรียกว่า**กิจจ
ญาณ** กิจจญาณนี้ก็คือกิจก็คือร่างกายก็คือกิจของเรานั้นแหละ
ให้มีความรู้ยานพาหนะเป็นเครื่องนำไป มีรถอย่างนี้ที่นี้ ให้มี
กิจจญาณ กิจจญาณคืออะไร กิจจญาณคือมรรคข้อปฏิบัติหละ
ที่นี้ อย่างที่ว่าเราปฏิบัติศีล อย่างศีลของโยม ศีลของพระเนี่ย

เป็นกิจจญาณที่เราเริ่ม นอกนั้นก็เป็นผู้ที่สมาธิอย่างนี้ก็เป็นกิจ
เป็นกุศลทั้งหมดแหละนี้ แล้วก็พวกปัญญาก็เป็นเครื่อง เป็นพลัง
ของญาณของจิตที่ทำให้เราหมั่นให้เราเข้าไปในภายในจิตของเรา
ติดตามกันตลอดนะ ที่เรามีสติมีชีวิตอยู่นะ นี่ก็เรียกว่ากิจ
ญาณ

แล้วนอกนั้นก็ยังมี**สัจจะญาณ**อีก สัจจะญาณคือจะต้องมี
สัจจะความจริง เมื่อทำกิจทุกอย่างจะต้องเป็นไปด้วยความสัจจะ
จะต้องประกอบด้วยความสัจจะที่ตั้งลงที่ใจว่าเราจะทำอะไร เรา
จะเดินจงกรม เราจะท่องสวดมนต์ เราจะท่องให้ได้เท่านี้ นั่น
เรียกว่าเป็นสิ่งที่เราจะต้องมีสัจจะญาณ ก็ชาวบ้านจะทำกิจการ
งานอาชีพก็เหมือนกัน ถ้าไม่มีหลักอย่างนี้ ไม่เจริญ ทำไปก็ทำได้
แต่มันไม่เจริญไม่ยั่งยืน เพราะมันขาดหลักธรรม หลักธรรมที่ว่า
กิจจญาณอย่างนี้ ที่ทำไปอยู่แต่ไม่รู้ว่าเรื่องที่เรากำลังทำ หรือเราจะ
ทำอะไรอย่างนี้ ขนาดไหนเราไม่รู้ เราจะทำอย่างเดียว มันไม่
มีหลักธรรม หลักธรรมจักร ไม่มีปรัวัญญ์เข้าไปเป็นเครื่องแบบ
เครื่องแปลนไม่ได้แหละที่นี้ ก็ไม่ได้ ไม่ว่าจะป็นงานทางโลกหรือ

งานทางศาสนาเหมือนกัน อย่างเราคิดอยากทำเราก็ทำ เราชี้
เกียดเราเบื่อเรามีอะไรติดขัด เราก็ทิ้ง บางที่เราคิดมาใหม่เราก็
ทำไป อันนี้ขาดทีนี้ มันไม่ไปตามธรรมเนียมจักรของพระพุทธเจ้าแล้ว
หละทีนี้ มันไม่หมุนทีนี้ มันติดขัดแล้ว แล้วมันก็หมุนไปทางผิด
ทางบาปทางฝ่ายอกุศลนะ มันไม่หมุนไปทางกุศล จึงว่าสัจ
ญาณ สิ่งต่างๆที่คนทำกิจการทำความดี สร้างสรรค์ชีวิตทุก
อย่าง ทำจิตใจให้เป็นความสงบร่มเย็นได้ก็อาศัยสัจญาณ มี
สัจจะว่าจะทำอะไร ทำเท่าไร กำหนดเวลาจะให้ได้ให้ถึงให้เสร็จ
มันต้องมีพร้อมหมดทีนี้ ถ้าไม่มีอย่างนี้ทำไปได้ แต่มันไม่เป็น
ผลดี ถึงออกรูปร่างมามันก็ไม่ดี เพราะมันขาดกุศล ขาดช่วง
ขาดธรรมตัวนี้

เหตุนี้เราสอน...ตัวเรานี้ก็ไม่ใช่วิเศษ แต่เราสอนเสมอๆว่า
คนที่ไม่รู้ไม่เป็นก็มีมากก็อยากจะฝึกจะสอนให้เป็นแต่เราก็สอน
การทำ วิธีทำให้เป็นด้วยว่าจะทำในสิ่งที่มันถูกมันดีเนี่ย เรา
เมตตาส่งสารที่สุด เราอยากจะช่วยจะสอน เราก็บอกตรงว่าเนี่ย
เราจะทำอะไรเราก็ถือหลักจิต เอาหลักจิตเป็นเครื่องกำหนด

ไม่ใช่ที่เราคิดจะทำก็ทำไปด้วยว่าวัตถุมันมี ไม่มีมาตรฐาน ไม่มี
การวางแผนวางแบบอย่างนี้ ไม่มีตัวอย่างมาก่อนนี้ เราจะต้อง
มีพร้อม การปฏิบัตินี้ อย่างพระพุทธเจ้า พระอริยเจ้าเป็น
ตัวอย่างที่เป็นมาทางพระพุทธศาสนาเรานั้นนะ ต้องถือเอา ต้อง
ดู เหตุนั้นเราต้องเอาตามแบบท่าน อย่างเราจะทำอะไรก็
เหมือนกันแหละที่นี้ เราคิดอารมณ์หรือจิตที่ลงทุกข์ลงแรก ต้อง
คิดว่าจะทำให้ดี จะทำอะไรทุกอย่างที่จะเป็นกิจการงานนี้จะคิด
ว่าต้องทำให้ดี มันจะดีได้ขนาดไหน ถ้ามันไม่ดีเราก็แก้ไข แล้ว
เราก็เปลี่ยนที่เปลี่ยนทิศเปลี่ยนทางให้มันเป็นดีได้ คือมันแก้ไข
ได้ มันทำให้ดีได้ มันไม่เหลือวิสัย จะทำอะไรก็เหมือนกัน เหตุนั้น
ครุบาอาจารย์พระกรรมฐานพระธุดงค์ ท่านไม่เห็นแบบอะไร
เพราะท่านเห็นว่าผู้ที่ท่านเป็นแบบนั้นท่านไม่ใช่คนธรรมดาแล้ว
ท่านทำไว้นะ เราไปสังเกตดู ดูทุกอย่างในตัวท่านในที่อยู่ในอะไร
ดูในกิริยามารยาทที่มีในร่างกายนั่นต้องดูว่าเป็นเพราะอะไร ก็
จิตฝึกจิตเป็นแหละที่นี้ เพราะว่ามีกิจจญาณ และก็มีสังจญาณ
ด้วย

แล้วปริวัฏฏีที่ ๓ ก็คือ กตญาณ จะต้องรู้จักกำหนดตัว
กำหนดร่างกายเราด้วยว่าเราจะให้ได้ประมาณหรือให้พอดีกับ
แรงกับกำลังที่เรามีอยู่ หรือว่าเรามีตาเป็นผู้ที่พาให้ดูงานดูความ
ดีความถูกต้องของจิตที่เราทำขึ้นนั่นนะ คือว่าเป็นผู้ที่ตรวจงาน
ตรวจผลงานนะคือตา เหตุนี้จึงว่า กตญาณคือวัดด้วยตาว่ามัน
ถูกมันเป็นมัย ตาเรามี ตาเราไม่บอด เราดูได้ คนเราก็มี
เหมือนกันหมดอะที่นี้ ไม่มีว่าใครบกพร่อง จะมีบ้างก็...คือ
สติปัญญาซึ่งเป็นกระแสตาในที่จะมาดู ถ้าคนตาดี มีช่างในจิต
เค้าก็ไม่ต้องไปถามหละที่นี้ ตาเค้าทะลุไปเห็นแล้ว

เหตุนี้ปริวัฏฏีทั้ง ๓ เนี่ยแหละมันเป็นสิ่งประกอบใน
ธรรมจักร พระพุทธเจ้าท่านก็เทศน์อบรมนิสัยของปัญจวัคคีย์ทั้ง
๔ องค์ที่ไม่ได้บรรลุธรรม ส่วนพระอัญญาโกณฑัญญะนั้นท่านมี
บารมีพอ บารมีถึงท่านรู้ได้ที่นี้ รู้ได้ก็คืออะไร คือเรื่องที่เราได้เห็น
ได้ยินอยู่เนี่ยแหละ คือมันเกิดมันดับให้เห็นนี้ ก็เหมือนอย่างฝน
นี้ มันเกิดตกมาเวลามันจะหยุด มันก็ดับนี้งั้น นั่นท่านรู้ แต่ไม่ได้รู้
ตามสัญญาที่ฟังจากเสียงภายนอก รู้จัก รู้ทางใจท่าน ไม่ใช่รู้

ตามสัญญา ท่านได้รู้ รับรองได้รู้ ตามพระองค์ได้ถึงพระองค์ แต่
ส่วนที่พระองค์นี้ท่านก็มีสติปัญญามากแต่ยังต้องมาทำกิจ
จะต้องมารอเวลาอยู่ อย่างที่ว่าจะต้องมาบำเพ็ญพวกกิจจญาณ
สัจจญาณ กตญาณอย่างนี้ คือญาณทั้ง ๓ นี่มันเป็นตัวที่จะเป็น
พลังเข้าไปเสริมสร้างสติปัญญาหละที่นี้ คือการทำของร่างกายก็
จะต้องเอามาทำกุศล เอามาบำเพ็ญมาภาวนามารักษาศีลให้
เต็มทีหละที่นี้เพื่อจะให้มันเกิดผลขึ้นมาทางจิต แล้วก็สัจจญาณ
ก็เหมือนกัน คือมันไม่มีความสัจความจริงกับตัวเองเนีย บางที
มันก็หลอกตัวเองบ้าง บางทีมันก็ว่าเลื่อนนั้นเคลื่อนนี้ เรียกว่า
กิเลสคือมันเลท (late) เราต้องเข้าใจคือมันเลทเรื่องความจริงนั้น
แหละ มันไม่เอา เราจะรู้เลยว่าถ้าไม่เอาไหนเราก็รู้ ไม่ต้องไป
ถามหละ ตัวเราก็รู้มันไม่เอาไหน สิ่งมันไม่เอาเพราะอะไร มัน
กลัวทุกข์ ไปเห็นความลำบากเท่านั้นแหละก็ทิ้ง ทิ้งหละที่นี้มันก็
ไม่ได้ เพราะธรรมของพระพุทธเจ้าคือทุกข์ ผู้ที่ได้ธรรมคือได้ทุกข์
มันไม่ใช่เหมือนว่าโยมเค้าคิดว่าเค้าปรารถนาความสุข ไม่อยาก
กระทบอะไร แต่ธรรมของพระพุทธเจ้าไม่เป็นอย่างนั้น คือทุกข์

ท่านได้ทุกข์ แต่ถ้าคนยังกิเลสยังพาให้หลงไปก็ มันก็ไม่รู้หละ
มันก็จะเอาความสุขแหละ มันไม่ได้

อย่างนั้นถ้าเราเข้าใจถูกต้องอย่างนี้ เราก็จะได้เห็นกุศล เห็น
ธรรม เห็นสิ่งที่มีในตัวเราทุกคนนั้นแหละ แต่ว่ามันไม่รับที่นี้ ใจ
มันไม่รับ...ไม่รับเอาธรรม มันทิ้ง พอมันทิ้งมันก็เลทเราไปเรื่อย
วันนี้เดือนนี้ปีหน้าชาติหน้า มันก็เอาอีกอย่างเก่าเพราะมันได้ใจ
มันเคยแล้ว เราก็ฝึกไม่ได้ ชับไม่ได้เหมือนช้างม้าที่ฝึกไม่ได้ จะ
เอาไปอะไร ที่สุดก็คือเขาเอาไปฆ่ากินเนื้อ คือไม่มีคุณค่าทั้ง
ร่างกายและชีวิต เหตุนั้นเราต้องรู้ว่าธรรมพระพุทธเจ้านี้ก็เป็น
เรื่องของเราที่มีการทำกันอยู่ แต่เราจะต้องมาเพิ่มมาเร่งมารู้จัก
แก้ไข ก็คือเรื่องของใจนั้นแหละ แล้วเราก็ต้องดูต้องตรวจผลของ
เราด้วย อย่างพระสงฆ์สามเณรก็เหมือนกัน ไม่ใช่ว่า เออ อย่าง
ที่ว่าเราเอาคนมาแต่งเป็นพระเป็นเณรหละที่นี้ แล้วสิ่งที่เราจะ
แต่งใจเราอีกอะ เราจะต้อง...เราจะต้องปรารถนาจะต้องมีความ
มุ่งหมายตรงนั้น สิ่งใดที่เราเข้ามาใหม่เราไม่เป็นไม่รู้อะไร อย่าง
นี้แหละที่นี้ เหมือนเราเกิดใหม่ เกิดแค่ไม่กี่วันก็เดือน แต่สมัยนี้

เค้าก็มักจะเอาความสุขก่อน คือไม่ต้องทำ คือเอาความสุขที่ว่า
ไม่ต้องทำแหละที่นี่ ก็สบายเลย มันไม่ได้ที่นี่ พอเกิดมาก็เกิดมา
ทำมาสร้างเท่านั้นแหละ ทำก็ทำให้เราเกิดอยู่แล้ว ถ้าฉันเราก็
ต้องทำเพื่อทำนั้นจะได้สมบูรณ์ ทำนั้นจะได้มีผลมาก มีอานิสงส์
มาก เราจะให้มันเกิดเองเป็นเองไปนั่งคิดนอนคอยไม่ได้ที่นี่ มัน
เป็นเพราะทำ

เหตุนี้จึงว่าเรื่องช่างเรื่องกุศลเรื่องช่างไตรลักษณ์ช่างจิต
ของเราทุกคนนะ เป็นบารมี เป็นพวกปฏิบัติพวกปฏิบัติแหละที่นี่ที่
จะทำให้เป็น แต่ว่าเป็นมาเป็นน้อยนี้มันก็อยู่ที่พลังแหละที่นี่ อยู่ที่
แรงบุญ อยู่ที่ความเป็นช่าง อยู่ที่ธรรมจักร อย่างเครื่องจักรมัน
จะแรงนี้ก็เพราะว่าเครื่องมันตั้งมันสมบูรณ์ ถ้าเครื่องมัน
หละหลวมมันเสื่อมโทรมมันก็ไม่มีแรงเหมือนกัน เราก็จะรู้จัก
เหมือนกัน จะต้องมาอยู่ในความตั้งความแข็งแรง ความเคร่งนี้
อย่างพระนี่ก็ถือเคร่ง ปฏิบัติเคร่งอย่างที่เขาว่า มันถึงจะมีกำลัง
ที่นี่ มีความแข็งแรงขึ้น ถ้ามันหย่อนยานมันก็เอาแหละที่นี่ มันไม่
มีแรงแหละนี้ มันไม่หมุนไม่ไปแล้ว ก็เลสมันมัดเอาไว้แหละที่นี่ มัน

ก็เลท ถ้ามันเลทเราไปนานๆนี่ยิ่งหลายเดือนหลายปีไป เวลาที่มันเสียไปมากมันไม่ผลอะไรกับจิตใจเราเลย เพราะว่ามันไม่ได้ นั่น คือกิเลสมัน...เราไม่มีส่วนได้ เรามีแต่เสีย ถ้ากุศลหรือว่าธรรมเนีย เราเป็นส่วนได้ ถึงเวลาน้อยเราก็ได้มาก อย่างที่คนทำงาน คนที่มีช่างมีกำลังก็จะได้มากกว่ากัน คนทำนาก็จะได้ผลมากกว่ากันเพราะว่ากำลังหรือความเพียร ความอุตสาหะมาก ทุกอย่างเลือกสรรสิ่งที่ดีมาผูกมาสร้างมาทำนะ มันจะได้มีผลมากที่นี้ ต่างกันตรงนี้

เหตุ นั้นเราเป็นผู้ที่ปฏิบัติ คือปฏิบัติตามหลักตามมรรคตามทางของพระพุทธเจ้านะ ที่ว่าธรรมจักรนะ ไม่ใช่เราจะมาคิดมาค้นเองได้ เพราะพระพุทธเจ้าท่านตัดเส้นทาง ท่านรักษาเส้นทางไว้ให้พุทธบริษัทอย่างพระภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกาเนี่ยนะ ได้ดูเส้นทางดูรอยก้าวว่าท่านก้าวไปอย่างไรที่ท่านไปนี้ เหตุ นั้นการไปของจิต การไปของญาณ เราไม่รู้ เพราะว่าความลึกลับความละเอียดละเอียดที่นี้ คนเราที่ยังโง่เขลา ยังตามืดก็ไม่เห็นละเอียดที่นี้ เพราะว่ามันไม่ใช่เป็นเส้นทางอย่าง

ถนนนี้ มันเป็นทางจิต ทางความรู้ท่าน ท่านวางไว้ความรู้ตรงนี้
ถ้าเรายกจิตของเราขึ้นไปสู่เส้นทางแหละที่นี้มันถึงจะรู้ ท่านจึง
เปรียบว่าเรายังอ่อน บารมีเรายังต่ำยังช้า เราก็ต้องสำนึกตัว ได้
แต่ต้องสงสารตัวเอง สิ่งที่เราจะทำนะ ควรจะแก้ไขควรจะเพิ่ม
อะไรให้มันมีขึ้นมาอย่างนี้นะ อย่างที่ว่าพวกโยมทำบุญก็รู้ว่าสิ่ง
ที่เราบกพร่องอะไร เรายังขาดปัจจัยสี่เครื่องไทยทานอะไร เราก็
ทำลงไปให้มันมีขึ้น อย่างที่ว่าปฏิบัติก็เหมือนกัน เราก็รู้ว่าข้อสิ่ง
ไหนที่มันหย่อนมันอ่อน เราก็เพิ่มเข้าไป เราก็จะได้มีพลังกุศล
และจิตของเราก็จะได้เป็นข้างขึ้น มีความฉลาดแหลมคมรอบรู้
รอบรู้ในการที่จะสร้างเครื่องอยู่ของตัวเอง หรือการรักษาสถานที่
ของตัวเอง อย่างรักษาร่างกายอย่างนี้ ที่เรามาถือศีลรับศีลเราก็
รักษาร่างกายเราอย่างเดียวนั้นแหละ ไม่ได้ไปเพื่ออย่างอื่น
อย่างศีลพระก็เหมือนกันคือรักษาร่างกาย ให้มันปราศจากโลก
ปราศจากบาปกรรมเวร ความพิกลพิการต่างๆที่มันจะเป็นผลมา
จากความผิดศีลหรือเป็นบาปนั้น ก็มารักษาตัวร่างกายของเรา
ตัวบ้านของเรา รักษาให้มันปลอดจากบาปจากสิ่งไม่ดีโรคภัยไข้

เจ็บหละทีนี้ นอกนั้นความรู้ต่างๆ เราก็มารักษาคิดของเรากละที
นี้ ไม่ให้โลก อารมณ์ คือกิเลสต่างๆที่มันจะมาพักเชื้อมาเรื้อรัง
ในจิต จะต้องมีการฝึกปัญญาปกติรักษากละทีนี้ เราถึงจะไม่มีโรคม
ภัยมาเกิดมากวนเราทีนี้ ถ้าเราไม่รักษา โลกคือกิเลสนี้มันก็
ลงโทษ มันก็กวนเรากละทีนี้ มันก็เห็นอยู่ทีนี้ มันไม่ดี

เหตุนี้การฝึกการทำทุกอย่างนี้ มันเป็นหลักธรรมหลักที่
พระพุทธเจ้าท่านได้สอนในหลักธรรมจักรทั้งหมดหละทีนี้ สอน
ไว้ ไม่ใช่เฉพาะปัจเจกบุคคล พุทธบริษัททั้ง ๔ ก็เรียกว่าจะต้อง
ถือเอาหลักทั้งหมดหละทีนี้ ให้ถูกมรรคถูกทางหละทีนี้ ถ้าเรา
ปฏิบัติทางนั้น เราก็เป็นผู้ที่มีบารมี มีสติปัญญา มีความดีที่ม
แก้ไขร่างกายจิตใจเรากละทีนี้ ก็ว่าเปลี่ยนไปจากที่ว่าสิ่งที่เราไม่
เคยมีเคยเป็น ไม่เคยรู้เคยเห็น สิ่งที่เราทำไม่ได้ไม่เป็นมันก็มีขึ้น
ถ้าอย่างนั้นมันไม่เป็น ถ้าเราไม่แก้ไขมันนะ ไม่ฝึกมัน อย่างที่ว่า
มันมีอยู่กับที่กับตัวเรา มันก็ไม่เป็นเพราะเราไม่ได้ดูด้วยตาด้วย
ปัญญาของเราละ อย่างที่ว่ามันไม่มีพวกกตัญญูอย่างนี้ คือไม่
มีการดูการกำหนด ถึงมันติดตัวอยู่ใกล้ตัวเราก็ไม่เห็น เพราะว่า

มันบังอยู่ มันบังความคิดความรู้เรานิดเดียวมันไม่เห็นแล้ว เหตุ
นั้นเราต้องมีกุศลกรรม มีธรรมเครื่องช่วยสร้างบารมี สร้างความ
ดีจากการบำเพ็ญภาวนาของเราแหละที่นี้ให้มันเป็นขึ้นมาได้ แล้ว
การทำนาของเรามันก็เป็นหน้าที่หรือว่าเป็นสถานที่ที่เราจะต้อง
ทำให้ได้มีข้าวมีของที่เรากำลังต้องการ ซึ่งเป็นกิจที่เราควรทำ ถ้าเรา
ไม่ทำเราไม่มี ก็เหมือนคนไม่มีข้าวกินอย่างนี้ ร่างกายชีวิตมันก็
จะไม่มีกำลังไม่มีสิ่งที่มาหล่อเลี้ยงแหละที่นี้ เหตุการณ์ที่เราทำก็
มันเป็นกุศลฝ่ายร่างกาย มันเป็นกุศลส่วนที่ไปเป็นภายในเป็น
สติปัญญาที่จะไปเป็นเครื่องหล่อเลี้ยงใจเราที่นี้ ทั้งสองอย่างนี้
เรียกว่าเป็นนา เป็นนาใจนาคายของเรา เป็นนาละ เป็นที่พึ่งของ
เราทุกคน จะต้องมีการทำ มีการปฏิบัติกัน จะต้องมีความดีมี
มรดกแหละที่นี้ เราถึงจะเป็นคนมีพออยู่พอกิน ถ้าพูดถึงตาม
ภาษาเราก็ไม่ยากไม่จนแหละที่นี้ เหตุนั้นถ้าเราปฏิบัติเราก็ไม่ยาก
ไม่จน เพราะมีศีลมีความดี แค่มีสีลไม่มีทรัพย์ มันก็ดีกว่าทรัพย์
อีกอะท่านว่า เพราะมีศีลปะ ไม่มีเงินลงทุน แต่ศีลปะเค้าอย่าง
เดียวเค้าก็แลกเป็นเงินเป็นทรัพย์ได้แหละที่นี้ คนก็ต้องให้เขาต้อง

จ้างเขาอะไรอย่างนี้แหละ เหตุนั้นก็ยิ่งมีค่ากว่าเงินอีกอะ ศิลปะ
ศีลธรรม มีค่ากว่าเงินที่เราแลกเปลี่ยนกัน

นี่เรียกว่า เราฝึกฝน เราเข้าฤดูฝน เราสละออกมาจากบ้าน
จากสถานที่ที่เราฝึกอยู่ยากลำบากอย่างนี้แหละ บางทีเราก็
ต้องทำบาปมากกว่าอย่างนี้ อย่างที่พระมาบวชก็เท่ากับว่าการ
มาบวชก็เป็นอุบายการออกจากบ้าน คือเป็นการที่เปลี่ยนเพศ
เปลี่ยนอุบายออกจากบ้าน คือออกจากที่เป็นบาปนั่นเอง เมื่อ
เรามาถึงที่เป็นบุญที่สร้างบารมีสร้างสติปัญญาให้เป็นช่างขึ้นมา
มันเป็นสถานที่ที่เป็นโอกาสและเป็นเวลาที่ได้เต็ม เราจะต้องเริ่ม
ต้องสำนึกมาเตือนมาสอนเรา ถ้าเราไม่นึกอย่างนั้นนะ เราก็
เพลินก็หลง คล้ายๆว่ามันไม่มีสิ่งกระตุ้นแล้วที่นี้ ถ้าว่าเป็นพระที่
ไม่ปฏิบัติทั่วไป ที่เราเห็นที่เราตำหนิกันก็จะเป็นอย่างนั้นนะที่นี้
เค้าก็ว่า เอ๊ะ ทำไมเป็นพระ ทำไมไปทำไมไม่ดี ทำไมต้องมีเรื่องผิด
กฎหมายบ้านเมือง แน่ะ มันไม่สำนึกตัว แล้วสิ่งอื่นที่ไม่ดีก็
เหมือนกัน ถ้าเราปฏิบัติไม่ดี จิตเราไม่ดีอะไรไม่ดีก็เหมือนกันคือ
ความผิดของเราเองอะ ไม่ใช่ใครไปทำให้เรา เราต้องหาคุณค่าที่

มันผิด จุดที่มันผิดในจิตเราให้ได้ ถ้าเราไม่ค้นไม่หาไม่รู้จักแก้
ตรงความผิด แล้วมันก็ไม่ดีทีนี้ มันก็จะต้องบังคับจิตใจของ
เราให้มันเป็นความไม่ดีไปตามอยู่

นี่เรียกว่าธรรมที่มันมี มีอยู่กับโลกกับตัวอย่างฟ้าฝนที่มันทำ
อยู่กับกาลเวลา แล้วความเป็นของฝนมันก็เป็นของดีทีนี้ เป็น
ของเย็นของบริสุทธิ์ ของสะอาด ปราศจากพวกสิ่งสกปรกหละที่
นี้ ถึงจิตใจคนถ้ามาฝึกฝนมาชักฟอกมาปฏิบัติ ปรับให้มัน
สะอาดให้มันเย็น มันก็เป็นไปหละทีนี้ แต่ถ้าไม่ปรับไม่ทำไม่นั่นก็
ไม่เป็นหละทีนี้ มันก็เป็นน้ำเน่าน้ำสกปรกคือตามหนองตาม
พื้นดินอย่างนี้ นี่เรียกว่าเป็นคำเตือนใจเมื่อเราได้เตรียม
เข้าพรรษาหน้าฝน เราน้อมนำไปเป็นธรรมะปฏิบัติไปพิจารณา
เพื่อเป็นนาบุญนาธรรมของเราทุกคนก็ตั้งใจปฏิบัติกันอยู่ตลอด
ก็จะเป็นผู้มีความสงบร่มเย็นอุดมสมบูรณ์อยู่ในพระพุทธศาสนา
สติปัญญาความรู้ต่างๆก็จะเกิดมาในจิตของเราทุกคน ก็จะเป็น
ผู้มีความสว่างไสวมีความเฉลียวฉลาดแหลมคมไปข้างหน้า ก็

จะเป็นผู้ได้เห็นหนทางพ้นทุกข์ตามพระพุทธเจ้าอย่างนี้ นี่เป็น
ธรรมเตือนใจ ขอญาติไว้เพียงเท่านี้

ที่มา: <https://youtu.be/q1cwQvHJq8I>